СВОБОДА  SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 120. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 25-го травня, 1937. VOL. XLV. No. 120. Jersey City, N. J., Tuesday, May 25, 1937. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ НАРАДЖУЄТЬСЯ ПРО РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт відбув у суботу довші конференції з сенатором Робинсоном, провідником демократів у сенаті, і сенатором Блеком, що має предложити вироблений урядом проект закону про робітничі відносини.

На цих конференціях мали встановити остаточні точки послання президента в цій справі. Кажуть одначе, що ще не рішено, чи президент має радити конгресові установити певну максимальну довжину часу праці. Сенатори, кажуть, були за те, щоби президент заявився тільки за встановлення такої межі, але саму висоту годин праці лишив до вирішення комітетам конгресових палат.

СОЮЗ ФАБРИКАНТІВ УЖЕ ПОЧИНАЄ КАМПАНІЮ.

НЮ ЙОРК. — Краєвий Союз Фабрикантів виступив з публичною заявою, що він буде поборювати всіми засобами проект закону про максимальну довжину праці й мінімальну заплату.

Покищо фабриканти станули на становищі, що цього роду законодавство лише нарушує спокій промислових відносин.

СТАНОВИЩЕ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ ТЕЖ НЕПЕВНЕ.

СИНСИНАТІ. — На зборах виконного комітету Американської Федерації Праці президент Федерації, Вилєм Ґрін, натякнув на проект президента Рузвелта про встановлення максимального тижня праці й мінімальної заплати, даючи притому до зрозуміння, що Федерація певне буде цей проект поборювати.

Федерація побоюється, що мінімальна заплата, встановлена законом, може легко стати максимальною заплатою.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ ГОСТРА БОРОТЬБА МІЖ ЮНІЯМИ.

СИНСИНАТІ. — Виконний комітет Американської Федерації Праці стоїть за те, щоб конвенция організації, яка тут збирається, виповіла безпощадну боротьбу Комітетові для Промислової Організації „прочистила" всі відділи Федерації з прихильників комітету та старалася забрати назад усі юнії, які Комітет для себе приєднав.

Деякі юнії, передвсім юнія ґазетярів, противляться такій безпощадній боротьбі.

ТРОЦЬКИЙ ГОВОРИТЬ ПРО ЧЕТВЕРТИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ.

МЕКСИКО. — Лев Троцький, скинений большевицький комісар, заявив у розмові з ґазетярами, що він тепер орґанізує „четвертий інтернаціонал", котрий має взятися до боротьби за ідею світової революції, що її зрадив „третій інтернаціонал" у Москві.

Троцький говорив, що цей „інтернаціонал" має десятки тисяч прихильників у 30 державах світу, але покищо вони слабо з собою звязані.

ПОМЕР ДЖАН Д. РОКЕФЕЛЕР.

ОРМОНД БІЧ (Флорида). — У власній палаті, званій „Кейзментс", помер у неділю рано Джан Д. Рокефелер, один з провідників промислового руху Америки та один з найбагатших людей світу. Помер нагло в сні на удар серця, маючи 97 літ.

Був він найвизначнішим представником так званої індивідуальної ери Америки, коли політичний і суспільний устрій Америки не клав ніяких меж проявові енергії одиниці й коли край іще був досить молодий для розвою ріжних ділянок господарки. Джан Дейвисон Рокефелер почав свою бизнесову карієру як бідний хлопчина в канцелярії. Як нафтяр він здобув собі величезний маєток, що його зчасом рахували на півтора біліона долярів. Він заняв у нафтовому промислі монопольне становище, і мав через це ріжні клопоти з федеральним урядом. Вийшовши з активного бизнесу, він передав велику частину своїх маєтків на родину, а самий занявся філянтропією, що її вев провадив теж у бизнесовий спосіб. Обчисляють, що його датки на ріжні добродійні цілі виносять разом 530 міліонів долярів.

Лишив 38 потомків: 1 сина, 1 дочку, 8 внуків, 5 внучок і т. д.

КРИТИКУЮТЬ УРЯДОВУ ДОПОМОГУ.

ІНДІЯНАПОЛИС. — На відкриттю краєвої конференції для суспільної опіки виступила Едита Абот, деканка школи для адміністрації суспільної опіки в Шікаґо, з промовою, в котрій гострими словами критикувала Адміністрацію Федеральної Допомоги за „навмисне зловживання" допомогових фондів на покривання коштів політичного патронату. Мовляв, уряд роздає гроші між своїх прихильників.

ЗАЛІЗНИЦЯ З КОЛОМИЇ ДО КОСОВА.

Управа міста Косова звернулася до міністерства шляхів з домаганням, щоби побудувати залізничу лінію з Коломиї до Косова. Залізнича влада поставилась до цього домагання прихильно і повідомила косівський маґістрат, що будову можна перевести під умовою, що заінтересовані громади відступлять безплатно ґрунти під залізничий шлях і потрібні будинки. На недавньому засіданні косівської міської ради запало прихильне рішення, про що повідомлено міністерство шляхів.

ДО ЧОГО ПОСЛУГУЮТЬСЯ УОН-ОМ?

Перед карним трибуналом окружного суду в Коломиї відбулася розправа проти залізничого службовця в Турці під Коломиєю, Йосифа Манька, що в анонімному листі повідомив поліцію, що два інші залізничники, поляки, належать до УОН і мають розкрутити шини, за що дістали вже 1,500 зл. Слідство ствердило, що все те неправда та що лист написав Манько, щоби пімститись на своїх ворогах. За брехню засудили Манька на 1 рік вязниці з припиненням.

ЗАСУДИЛИ МАНТІЯ.

Перемиський суд займався справою Михайла Іванцева із Стрийщини, що вештався по селах перемиського повіту і лікував людей, хоч мав усього три кляси народньої школи і був тільки представником одної катовицької фірми. Кожному пацієнтові записував вироби своєї фірми, а що за лікування не брав нічого, тільки задаток на ліки, то селяни радо зголошувалися до нього. Одначе замісць ліків діставали безвартісні пудри і креми. Ошуканство виявилось, коли кілька пацієнтів ствердили, що дістали ті самі „ліки", хоч хороби мали ріжні. Іванцева арештували під закидом ошуканства на шкоду кількадесятьох селян. Мантія засуджено на рік безоглядної вязниці.

ОПІКА НАД ДИТИНОЮ В БЕЛЬҐІЇ.

Цікаву форму лікарської опіки над дітьми завела „Народня організація опіки над дитиною" в Бельґії. Вона видала т. зв. „санітарну книжечку", котру поручає кожній матері. Завзята пропаґанда тамошніми лікарями цієї книжечки між матерями має на меті призвичаїти їх до невпинної лікарської опіки над дитиною, що росте і розвивається. У тій книжечці що три місяці лікар дитини зазначує у спеціяльних рубриках стан здоровля дитини, напрям її розвою та кожний факт, важний для її здоровля.

ПРОДАВ ЖІНКУ СУСІДОВІ.

Перед судом у Саляй (Румунія) станув селянин Сабан, що продав свою жінку сусідові за 500 леїв і 20 літрів вина. Тому, що продана жінка є вдоволена зі своєї теперішньої долі та тому, що вона звернулася до суду з проханням не карати її першого мужа, суд звільнив Сабана від вини й кари.

СМЕРТЬ В АВТОМОБІЛЕВІЙ КОЛІЗІЇ.

В зударенню з собою двох авт у Лібанон, Ню Джерзі, в неділю зполудня згинули на місці Валтер Малевський з Едвардсвил, Па., а кілька годин потім у шпиталі померли внаслідок покалічень у цім самім випадку Джозеф Корпич з Бетлегем, Па., та пані Юлія Конколич, теж з Бетлегем. Джозеф Малевський з Вилкс Бері, Па., та жінка Корпича лежать у шпиталі з розбитими черепами й поломаними кістками.

ПРИМІТИВНЕ БЕЗБОЖНИЦТВО.

Советські безбожники, зясовуючи собі, що їхні зусилля вінчаються щораз то меншими успіхами, звертають увагу на те, що необхідно піднести рівень протирелігійної пропаганди, модернізуючи її. Оклепаний „науковий" матеріял, яким послугується протирелігійна пропаґанда, не витримує вже критики. Як стверджує Фіделеєв у книжці „Проти змежалізування у протирелігійній пропаганді", молода советська інтелігенція, що працює ноуково, відвертається від банальних, перестарілих шаблонів Марксового діялектичного матеріялу.

СОВІСНИЙ ВЯЗЕНЬ.

На острові Ґернсей над каналом Ля Манш є вязниця, а в ній усякі вязні. Найоригінальніший зних, що має число 214, страшенне нудився в келії і знайшов спосіб, як що ночі, коли вартові спали, виходити на місто. Ішов на волю і також самo нишком вертався до келії. Одного дня сторожі ствердили, що його нема. Та заки почали його шукати, він уже вернувся сам на підпитку. В його кишені знайшли вязку витрихів, якими він відчиняв усі двері. Замісць похвалити його за те, що він солідно вертався що вечора до вязниці, ще відобрали йому витрихи, які він здобув силою своєї інтеліґенції. Звідки, ік узяв — ніхто не знає.

ПОШТОВА МАРКА ЗА 10,000 ФУНТІВ СТЕРЛІНҐІВ.

Найдорожчою поштовою маркою на світі є марка за 1 пенні Британської Ґіяни. Тільки 2 примірники цієї марки є на світі. Одна у збірці небіжчика короля Юрія V., другу має вдова по американськім промисловці пані Гайнд. На ліцитації в лондонськім Гаймер Ґавзі не осягнула вона такої ціни, як хотіла. Найвища сума, яку давали за цю філателістичну невидальщину, була 8,000 фунтів. Пані Гайнд хотіла 10,000 фунтів стерлінґів.

ОРИҐІНАЛЬНЕ АРХЕОЛЬОҐІЧНЕ ВІКРИТТЯ.

Відомий дослідник Йоган Ганґль, досліджуючи печери у Стирії, де, на його думку, повинні бути передісторичні гробниці, зробив оригінальне відкриття. Вхід до одної печери був привалений величезним камінним бльоком. Коли Ганґль увійшов до середини, побачив наскрізь модерну ніч і прилади до фальшування монет. Учений повідомив негайно про своє археольоґічне відкриття поліцію.

15-ЛІТНІЙ ХЛОПЧИНА ПОМЕР НА РАКА.

У виленськім шпиталі помер 15-літній хлопчина И. Ґлязер, якого лікували на запалення сліпої кишки. Вже навіть підготовились до операції, але в останній хвилині її стримали на доручення лікаря хірурга. Шойно по смерти секція тіла виявила, що хлопчина недужав на рака. Це один з дуже рідких випадків, щоб 15-літній хлопчина помер на рака.

СПІР ЗА КОПЕРНИКА.

У звязку з міжнародньою виставою в Парижі, де в польському павільоні поставлять статую Коперника, німецька преса доказує, що Коперник був німцем, а не поляком, і домагаються, щоби памятник великого астронома станув у німецькому павільоні.

„ВИЗВОЛЕНА" ЖІНКА.

Як виглядає життя жінки в умовинах советських злиднів, бачимо з листа одної громадянки міста Усманя (Вороніжчина), що його надрукувала „Правда". Для неї машина до прання це недосяжний ідеал, газ і електрика — утопія будучности. Балія, горшки та спільна кухня абсорбують ціле життя советської жінки й не лишають їй часу на виховання дітей.

ПОВЗИ ПАРИЗЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

Проект узбройти паризьку поліцію новою зброєю стає тепер дійсністю; бо саме тепер паризька поліція переводить проби з чотирма повзами, спеціяльно пристосованими для паризької поліції. Кожний повз (тенк) коштує міліон франків. Повзи обведені сталевим панциром, який не пропускає куль, і забезпечені малими віконцями. Мотор міститься спереду і ззаду, так, що в кожну хвилину можна змінити напрям. Та найоригінальнішою прикметою поліційного повзу це його узброєння. З віконець вистають дула, які виструнять на віддаль 15—20 м. цілющоідові кулі. Крім цього сильний вентилятор виниде сильний пісок на віддаль 100 м.

Паризька поліція кладе великі надії на цей вентилятор і пісок.

НЕСАМОВИТИЙ ПРИКЛАД СОВЕТСЬКОГО БЮРОКРАТИЗМУ.

У Києві під колеса трамваю попала громадянка Петрова. Їй відрізало обі ноги й вона, спливаючи кровю, лежала притиснена вагоном до землі. Зібралися товпи людей, які хотіли піднести вагон і витягнути звідтам нещасну жертву. Але керівник вагону цього не дозволив зробити і, принявши службову позу, заявив: „Згідно з інструкцією, вагон може піднести тільки спеціяльна бриґада технічної допомоги". Та заки ця „спеціяльна бриґада" приїхала, жінка під колесами померла.

ТРІЙНЯКИ.

В лічниці в Ґдині Маріянна Раковська привела на світ трійняків. Мати і немовлята здорові. Раковська — жінка безробітного пекаря.

БОЛЬШЕВИЦЬКА МАСАКРА В ГРУЗІЇ

МОСКВА. — Советська преса розписується, що в Тифлісі, столиці „Грузинської Соціялістичної Советської Республики", одного дня розстрілено 20 грузинів, яким закидали, що при помочі „одної капіталістичної держави" хотіли викликати переворот у Грузії і створити з неї самостійну державу. Розстріляних називає советська преса „саботажнистами", „шпигунами", „троцькістами". При тій нагоді советська преса також подає, що від січня цього року таких „саботажистів" у Грузії розстрілено коло сто. На черзі підготовляють на північному Кавказі великий політичний процес, у якому стануть кількадесять грузинів, обвинувачених за саботажі на залізницях. Большевицька преса твердить, що вони без упину спричинювали на залізничих лініях катастрофи. В одній такій катастрофі втратили життя 49 осіб, а біля сто були ранені.

ЧЕРКЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ.

МОСКВА. — В останніх часах арештувало ҐПУ провідника черкеського районового виконного комітету, Камбієва, як черкеського націоналіста. Тепер сподіваються дальших арештовань. Націоналістична черкеська організація, на чолі якої стояв Камбієв, була дуже розгалужена. Члени цієї організації займали високі становища в місцевій адміністрації, в ділянці публичного здоровля, в філії державного банку, в торговельних інституціях, у видавництва та пресі.

ЗАХЛАННІСТЬ МОСКВИ.

МОСКВА. — Советська влада офіційно зголосила свої права до територій на північному бігуні, опираючись на тому, що советська комісія з проф. Шмідтом на чолі дібралася літаком до підбігунових околиць і там оснувала обсерваційну стацію. Інші держави відносяться скептично до тих советських прав, кажучи, що підбігунові околиці це фактично море, покрите грубими ледами, а до морів ніхто не може зголошувати своїх монопольних прав, бо вони є інтернаціональні.

ПОЛЯКИ ХОЧУТЬ ТВОРИТИ „ФОНД ОБРОНИ ПОЛЬСКОСЦІ НА КРЕСАХ".

ВАРШАВА. — Щоби протиставитися розростові українства, польська преса піддає думку, щоб утворити фонд оборони польського стану посідання на українських землях. „З такого фонду — пишеться у польській пресі — можнаб вибудувати багато костелів, людових домів, відкрити нові школи для тих латинників, на яких так гострять зуби українці. На цей фонд повинно складатися суспільство цілої Польщі. Є це обовязок цілої Польщі! Треба вдарити у великий дзвін тревоги та зачати мобілізувати всі сили!"

СТРАШНА ПОВІНЬ У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Внаслідок обриву хмари й страшного дощу вибухла в горішній частині ріки Висли велика повінь, яка залила біля сто сіл. Рівночасно повстала велика громовиця, яка запалила багато сіл. Деякі з сіл представляли страшний вид: горою горіли, а долом заливала їх вода. Дотепер є 39 трупів. Вода також знищила засіви і наробила на десять міліонів злотих шкоди.

НІМЕЧЧИНА БАЖАЄ ДОВЕСТИ ДО СПОКОЮ В ЕСПАНІЇ.

БЕРЛІН. — Німецький уряд запевнив нового англійського амбасадора в Берліні, Невіля Гендерсона, що Німеччина щиро бажає довести еспанську війну до скорого кінця і в тому відношенню буде вповні кооперувати з Англією. Судячи по загальному наставленню в Німеччині, виглядає, що цей раз німецька заява є щира. Виходить, що німецький нарід має досить цеї еспанської війни і далі до неї мішатись не хоче.

ЕКОНОМІЧНИЙ КРУГОВОРОТ.

ЛОНДОН. — З опублікованої статистики виходить, що виріб зброї є нині в Европі головним промислом і рятує міліони людей від безробіття. Якби не виріб зброї, то міліони людей опинилисьб без праці, причиняючись тим до поглиблення економічної кризі і до обниження життевого рівня. Лише завдяки шаленим збройненням, на які кожна держава видає від одної пятої до половини цілого свого буджету, економічна криза в Европі маліє й повертається добробут. Та цей добробут спочиває буквально на динаміті і кожної хвилі може вилетіти в повітря. Найбільше процентово занятих робітників при виробі зброї в Советах, себто в тій країні, яка найбільше говорить про пацифізм.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА САМІ ОСНОВИ

Федеральний уряд заповів внесення в конґресі законопроєкту, котрий вмить заворушив робничі юнії й організації підприємців. Посунули до Білого Дому на конференції представники Американської Федерації Праці, пішли адвокати й речники союзу фабрикантів. Видно, що рішається важне питання.

Заповів саме уряд, що він збирається розвязувати основне суспільне питання, яким очевидно є питання відношення між робітниками й підприємцями. Це питання є найважніше не лише тому, що воно відноситься до основної суспільної справи, себто до виробу й розділу річей, конечно потрібних до життя, але й тому, що власне під цим оглядом Злучені Держави, не зважаючи на далекойдучий поступ щодо промислового розвою, стоять просто позаду всіх промислових країн.

До цього часу Америка пробувала розвязувати це питання доривочними законопроєктами. Ухвалювано закони проти дитячої праці. Проєктовано закони про відношення між робітниками й підприємцями в углевім промислі. Або закон про ткальняний промисл. Законів, що обнимали б усі промисли, а сягали до самих основ промислових відносин, досі не було. Тимчасом якраз такого закону треба, бо без нього конґрес буде все путатися в preріжних проєктах, а з них для громадянства все ще буде тільки частинна користь. Тому то уряд береться тепер нарешті вирішити за одним замахом основні питання всіх промислів.

Вирішувати справу в цей спосіб можна не на основі бажань одної або другої сторони, не на основі чуттєвих змагань. Треба її рішити розумовим способом, на основі фактів, доказаних досвідом, або, як це називають, науковим способом.

Основних питань при такому вирішенню є два: скільки часу мають працювати робітники? Скільки вони повинні побирати за свою роботу? Що ці питання є основні, видно з того, що коло них обертається кожна боротьба між робітниками й підприємцями.

Досі їх вирішення лишалося власне цій боротьбі між робітниками й підприємцями, боротьбі з усякими її проявами; локавтами, страйками, сідайстрайками, бійками, арештами, судовими заборонами. З того, що ці прояви є природні або навіть конечні, ще не виходить, що вони корисні для громадянства. Якраз розумно впорядковане громадянство не потребувалоб їх. Федеральний уряд хоче усунути як не всякі такі прояви, то принаймні їх велику частину, постановивши законом, яка має бути мінімальна заплата й максимальна тижнева праця. Цього роду закон певно нічого ідеального не заведе, але нема сумніву, що він причиниться до заведення кращого порядку та скріплення сили робітників. Одначе це не станеться, як робітники не будуть цікавитися проєктованим законодавством і слідити за кожним його поступом.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СОВЕТСЬКОМУ СОЮЗІ

(Для „Свободи" з Парижа).

(Докінчення).

В Парижі й Лондоні кружляють вперті чутки, що советський „міністер" закордонних справ Літвінов скоро буде усунений, а його дружину вже арештовано. Ця жінка (англійка) грала велику політичну ролю, брала участь в усіх дипльоматичних прийняттях, побіч Літвінова і т. д. Раптом — вона зникла з Москви... Перебуваючі в Москві французькі кореспонденти, бажаючи перевірити підставність чуток про її арешт, звернулися до відповідних советських чинників з проханням влаштувати їм стрічу з „мадам" Літвіновою. Після збентеження—чинники відповіли, що її в Москві нема... Тоді кореспонденти стали домагатися, щоб їх із Літвіновою злучили телефонічно. Нарешті журналістам заявили, що вона тимчасово перебуває в Катеринбурзі (місто, де розстрілено царську родину) і викликали її на телефонічну розмову. На запит французів, що вона робить в Катеринбурзі — засокчена „пані міністрова" не знайшла іншої відповіди, як тої, що вона приїхала... вчити червоноармійців англійської мови (!) і що „дуже вдоволена зо свого положення"... У кореспондентів залишилося переконання, що Літвінова на тайному засланні.

Одержано відомости про самогубство дружини Постишева — відомого деспота, що від літ тероризував Україну в якости намісника Сталіна, а тепер також перебуває під нагінкою й перенесений на менший пост до Самари. Секретар Постишева —Ільїн, що був арештований перед місяцем — вже розстріляний. Обвинува- вже розстрілений. Обвинувачували його в шпигунстві на користь Німеччини.

Як глибоко зайшов розклад і урядовий терор, свідчить те, що переслідують уже не тільки представників советського й партійного апарату, але й учених, письменників, мистців і літератів. З Москви сповіщають про заарештування 28 університетських професорів і приват-доцентів. Серед арештованих такі відомі вчені, як професори **Кольцевич, Адіамян** та інші. Арештовані також: член художньої комісії **Штейгер** і письменники — **Кіршон, Афіногенов, Лелевич, Воронський, Ясенський, Славінський, Макаров, Сельванський, Масін і Гродська.** А декхто з них ще зовсім недавно був реклямований на сторінках советської преси за „клясиків" советської літератури. Тепер вони вже за визначними ґратами!

З нагоди цих арештів, французькі кореспонденти з Москви зазначають (на підставі доброго знання обставин), що серед советських письменників — це якийсь гнійник аморальности! В ньому панують інтриґи, нещирість, методи штучно роздмухуваної популярности для тих, хто її не заслуговує, доноси, підлабузництво перед „начальством", безпідставні обвинувачення й хамство. І ці люди „творять" советську „культуру"!!

Підтвердження критичности положення в советському Союзі знаходимо й у доповіді формального голови московського уряду Молотова, виголошеній на пленумі ЦК компартії відносно „завдань боротьби зо шкідництвом і саботажами" (доповідь була друкована в „Большевику" в ч. 8). Молотов не заховав, що ширення саботажів і шкідництва в установах і підприємствах в багатьох випадках спричинюють вищі советські органи. Крім виразних контрреволюційних вчинків і настроїв — заявив Молотов — поважну частину урядового апарату визначають три основні „гріхи": це незнання справ, які беруться вести большевицькі „вожди", їх нетерпимость ставлення навіть до слушної критики, що виявляються, зокрема, в примітивному вивищуванні над підлеглими й оточенням і, нарешті, „брак чесности в відношенні до держави та обовязків". Молотов признав, що велика скількість „побідних" рапортів про досягнення виконання плянів і т. д. є **фальшиві** й пишуть їх тільки з одним наміром — дістати визначення, нагороду. Це фальшпілерство советських провідників приводить до незчислимих шкідливих наслідків, яких значіння Молотов схарактеризував так: „Серед нас глибоко закорінилося босяцтво (цінне признання! Наша заввага) і воно багато допомагає диверсантам, шпигунам, шкідникам та іншим зверхнім та внутрішнім контрреволюціонерам просовувати свою зрадницьку лапу"...

Стверджуємо — під недобрими знаками наближується 20-та річниця „переможної" ленінської революції!

М. Орґанський.

P. S. Коли пишемо ці рядки, появилися інформації про новий „подвиг" советських агентів у Парижі.

Перед місяцем з марсельського порту втік із советського корабля червоний матрос Васильченко (українець по національности). Замешкавши в Парижі з братом-еміґрантом, він виступив у пресі з інформаціями, компромітуючи большевиків. За два тижні від його батьків, що залишилися в СССР, наспів лист, де вони писали, що за зраду сина їм загрожує велика кара. В листі вказувалося також, що в найближчому часі до Франції прибуде на одному з советських пароплавів земляк Васильченка, також матрос, і щоб його Васильченко постарався побачити для одержання важних інформацій про родину. Хоч лист був явно інспірований ҐПУ, Васильченко, стурбований долею батьків, заявив братові про намір побачитись з свого земляка й поїхати для цього до Марселю. Брат радив Васильченкові не їхати в ризиковну подорож, але побачивши, що його не переконає, дав йому гроші на дорогу. Васильченко вийшов із дому й вже не вернувся... Французька поліція веде розслід, який дає підстави до припущення, що Васильченка советські аґенти або вбили в якимсь паризькім закутку, або заманили його до Марселю та вивезли звідтам назад до СССР.

ПРИВІТ С. У. А.

Щиро й радо я бажаю
Головній Управі
Перевести якнайкраще
Конвенційні справи.

Щоб наш Союз Українок
У сотки збільшився,
Кожній жінці українці
В памяті лишився.

А ми, жінки делегатки,
Як слід поступаймо,
Щоби праця конвенційна
Не пішла надармо.

На критики не зважаймо,
Борімся завзято,
А нам наша конвенція,
Дасть добра багато.

Параскевія Курило,
делегатка від. 21.

НОВІ МАТЕРІЯЛИ ПРО ЛЕНІНА

Ленін був один із небагатьох росіян що перед світовою війною поважно студіювали національне питання. Особливу увагу звернув він на національне питання в часі світової війни. Політичний нюх, яким визначався провідник російського большевизму, не зрадив Леніна. Він бачив у світовій війні не тільки боротьбу великих капіталістичних держав, але також рухи поневолених націй до політичної незалежности. В цих рухах Ленін бачив велику революційну силу. Він хотів цю силу використати для своєї ідеї світової революції.

В московській „Правді" з 24. квітня опубліковані тези Ленінового реферату, який він мав у Женеві 1915 року. Цей реферат був на тему — „Імперіялізм та право націй на самовизначення". Що знаходимо в цих тезах?

Ленін ділить світ на гнобителів і поневолених. Поневолених соціяльно — робітників і поневолених національно — це народи кольоніяльні та безправні і неповноправні в Европі. Цих невдоволених капіталізмом та імперіялізмом Ленін налічував майже 90% цілого людства. Цю величезну масу Ленін хотів повести за собою. Але яким способом?

Ленін розуміє, що пролетарият поневолених народів мусить боротися також і за своє національне визволення. Тому він у своїх тезах 1915 року писав, що його партія є „проти насильства і за демократичне обєднання націй". Крім того Ленін ставив тезу — „вільного відокремлення" поневоленої нації від державнигнобительки. **„Свобода відокремлення — це найбільший вираз демократизму"** — так твердив Ленін.

Нащо Ленінові треба було давати гасло про „свободу відокремлення" поневолених націй? З Ленінових тез бачимо його мету. Він писав, що „клясова солідарність робітників ріжних націй неможлива без визнання права на відокремлення".

Але чи визнавав сам Ленін, що народам, поневоленим чужими державами, вигідніше мати власну державу? На це знаходимо в нього виразну відповідь. Бо всі „вільности", які обіцяв Ленін поневоленим народам, у нього висловлені тільки теоретично і для „ловлення душ". Пише він, наприклад таке: „Ми (большевики) не обстоюємо **теперішніх** границь держави". Але слідом за тим зазначує: „Ми не за утопію дрібних держав, не вимагаємо завжди і всюди „самостійности національних держав". Отже, з одного боку, Ленін „не обстоює границь", але і „не вимагає" самостійности, бо то, бачите, булаб „утопія" (фантазія, нездійсненість).

Чогож власне хоче Ленін? І про це знаходимо відповідь у його „тезах". Він писав: „Розпад Росії (Англії, Австрії) — рівнозначний „злученим державам". Це значить, що вразі розвалу Росії або Австрії Ленін хотів би всеодно відновити ці держави у формі „злучених держав". Але чи ці, „злучені держави" булиб федерацією? Ні! Ленін був рішучим **противником** федералізму та автономізму. Ще 1913 року він писав, що на його погляд, федерація — це „негодяща форма". Українського соціяліста Л. Юркевича Ленін називав „шовіністом", бо, Юркевич вимагав для України національно-територіяльної автономії, навіть не самостійности. Тому, що Юркевич обстоював організацію українських робітників у самостійній українській соціялістичній партії, Ленін писав 1915 року, що він „глибоко обурений" на Юркевича.

Отже — весь „гокус-покус" Леніна з „правом народів на відокремлення" розкривається як політична хитрість. Він обіцяв „незалежність" але не хотів, щоб поневолені народи мали у себе **знаряддя визволення,** — свій власний і самостійно зорганізований пролетаріят. Ленін знав, що найреволюційніша частина суспільства — робітництво може виступити найактивніше в обороні незалежности свого народу, і тому хотів мати робітничий рух уіх народів старої Росії під своїм проводом. Він розумів, що робітники неросійської національности, як члени російської партії, не будуть боротися за волю своїх націй. І в цьому Ленін не помилився. „Злучені держави" (СССР) будував хто? Сталін та Орджонікідзе (грузини), Мікоян і Шавлиян (вірмени), Скрипник і Петровський (українці), Султан Галієв (татарин), Дзержинський і Менжинський (поляки). Сталін для Росії залив кровю рідну Грузію 1921 р., а Дзержинський мріяв про прилучення Польщі до Росії 1920 року.

Як бачимо, Ленін поважно і заздалегідь готувався до своєї ролі. На жаль, ще й досі є такі, що вірять у Ленінів „ідеалізм". Хитрий Ілліч з таких простаків у душі щиро сміявся.

Г. Л.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

О. Грицай, Відень. — Допис про Шевченківське Свято у Відні треба було значно скоротити, бо виходив задовгий. Ті справи, що відносяться до життя громади, поруште в іншім дописі.

Каже Прикулькевич до товариша:

— Слухай, коли я вложу тобі палець до носа, то чи ти матимеш палець у носі, чи я?

— Я,—відповідає товариш.—Ні . . . ти . . . А правду сказати, ми оба. Ні, це чейже неможливе—бож є лиш один палець.

— Бачиш,—сказав із триумфом Прикулькевич—то не таке собі просте питання, як зразу здавалося!

Юрій Ляндав.

ДОЛЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ СОБАКИ

(1)

Стація — місто Калязин.

Містечко небаром затоплять, як покінчать греблю, одну з великих гребель на Волзі.

На стаційній деревяній лавці двоє: постарший чоловік, крає ножиком ковбасу, та його співрозмовець. На землі невеличка собака.

І співрозмовець і невеличка собака пильно дивляться, як постарший чоловік висилає в рот чималі шматочки ковбаси, а передтим перекусує шкірку й докладно здирає її сплєснілу плівку.

— Це цікава собачка — пояснює постарший — дарма, що мішанець. За нього мені бувшого фокстерієра давали — та я не взяв.

— Якжеж це „бувшого фокстерієра"? — питається співрозмовець.

— А так,—повідає постарший.—Спершу був то чистокровний фокстерієр, а потім став поростати шерстю від поганої поживи. Тепер бігає як дворовий собака. Та хвіст наче відрубали, не виріс.

— Якийжеж це мішанець? співрозмовець кидає рівнодушно очима з ковбаси на собаку.

— Ямник—відповідає постарший.—Бачите, передня ніжка відвернена? А батько її був хорт.

— Хорт? — розсіяно питається співрозмовець.

— Хорт!—повторяє немолодий.—Самособою і це також не зовсім певне — признається він — тому, що ця ямничка невідомо з ким шлялася. Зпочатку пильнувалася, та потім, як її господаря викинули з колхоза, так і пішла . . .

Собака частенько моргає і поглядає на бік.

— Не любить! — підморгуючи на собаку каже постарший. — Як про її маму станеш говорити, її точнісенько наче ножем. Все розуміє. Кутя! — виразно командує він.

Собака звертає до нього голову й моргає коротше й частіше.

— Кутя, хто твоя мама?

Собака мовчить.

— Кутя! Хто твоя мама? Кутя, я питаюся . . . Кутя! . . .

Собака кулиться і скомлить.

— А-а, каналія! — підбадьорює господар. — Не любиш!

Він дивиться на співрозмовника, потім відрізує з пластинки ковбаси четвертинку, готовий, видно, винагородити Кутю за біль, спричинений їй натяком на розпусту її мами.

Та потім заволодів над поривом, викусив велику частину пластинки, а собаці кинув шкірку з тоненьким слідом мяса.

— Ось маєш, жери! Ми тепер із тобою громадянинові науку будемо показувати. Кутя! Дай лапу, Кутя. Дай, кажуть, лапу! Ну! Лапу! . . .

Собака, подразнена запахом ковбаси, тратить на хвилину спосібність відповідати на наукові питання та лише постукує об поміст хвостом і почерзі перебирає лапами.

— Лапу! — кричить господар і замахнувсь кремезним пястуком.

Собака підсуває йому навгад ліву лапу.

— Праву подають, неуку один! Не знаєш?!

Собака подає праву лапу.

— Хвалю,—каже він до собаки.

Втирає руку, що нею доторкнувся собаки, в папір від ковбаси та потім знову загортає ковбасу в той самий папір.

Собака дивиться йому в очі, наче хоче сказати: „Все воля ваша".

— Бачили ви? — коротко питається співрозмовця.

— Бачив.

— В усьому так. Мудріша від людини. Людині ти поклади в рот щонебудь, вона напевно: Гам! і зжере.

Він знову розгортає ковбасу.

Потім бере собі новий шматочок ковраси, кладе його в рот і починає вдумчиво пережовувати.

— А ось собака, ця на таке неспосібна.

Він відтинає ножиком з кінця ковбаси твердий кусник, звязаний шнурком, держить його між пальцями та кладе собаці на ніс.

— Тубо!

Собака впялює очі в шкірку, щока опадає, одначе сотворіння стоїть і далі наче закаменіла.

— Знає, що не своє, — повчаюче говорить господар до собаки. — Пошанування власности. Так уся і заслиниться: як каже Павлов.

— Ви казали: „В рот поклади", а самі кладете на ніс — докірливо запримічує співрозмовець. — З носа то ще струтити треба.

— І в рот прийде черга, скажімо, — заспокоює його власник собаки.

Він бере вузлик шкірки з ковбаси, вкладає його в рот собаці, одначе грізно перестерігає:

— Тубо-о!

Очі собаки заходять сльозами.

— Та дайтеж ви його собаці — докоряє співрозмовець.

— Годі! Вузлики я ховаю для примани, на щурів. Колиж хочете пса розвеселити, візьміть у буфеті цукру.

Співрозмовець хитається між спочуванням для собаки та страхом видатку. Потім витягає з глибини штанів цукорок у папірчику та дає його власникові собаки. Власник витягає кусник шкірки з ковбаси собаці з рота, висотуючи з ним її душу, загорнув шкірку в папірчик від цукорка і кладе ледяний цукорок у рот собаці.

(Кінець буде).

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ У ВІДНІ

Цьогорічні Шевченківські роковини пошанувала українська кольонія у Відні двома святами: дитячим, що відбулося заходом управи місцевої Української Шкілки, та великим концертом, улаштованим дня 3. квітня в салі віденського „Чеського Дому". На програму дитячого свята зложились продукції хору дітей та їх же орхестри під орудою керівника Української Шкілки, молодого композитора й дириґента, **п. А. Гнатишина**, який виголосив теж змістову святочну промову, і сценічна картина з дитячих літ Шевченка **„Малі запорожці"**. Тут наші маленькі й наймолодші артисти, знаменито підготовані п. Гнатишином, виконали власними силами всю ріжноманітну й гарну програму, і то на повне вдоволення численно зібраної публики, яка гарячим апльявзом після кожної точки підбадьорювала їх до щораз кращого виконання намічених точок програми.

Концерт у „Чеськім Домі" став справді репрезентативним святом у честь поета й одним з найбільш удатних у ряді дотеперішніх, улаштованих у Відні Шевченківських концертів.

Відбувся наш концерт у театральній салі згаданого „Чеського Дому", прибраній гарно прикрашеним бюстом поета, при чім почалося свято промовою **д-ра Миколи Залізняка.** Її змістом були думки промовця про ту правду, проголошену народові України Шевченком, у якій містилась уся історична доля нашої землі тай усі перші сучасної поетові епохи і грядучого майбутнього, і яка тому і для нас, а саме для нас зберігає своє віщо-творче значіння. „Це не московська і не ляцька і не жидівська правда — говорив промовець — а наша, українська, а висловити її в нас зважився і зумів щойно Шевченко!" І торкаючись отак щонайважніших місць у творах Шевченка, звязаних саме з видвигненою промовцем ідеольоґією поетової правди, д-р Залізняк підкреслював скрізь тісний звязок поета з українською дійсністю його епохи таксамо, як і з дійсністю нашого часу, чого найкращим висловом безсмертний поетовий заповіт **збройної боротьби** з чужинецькими ворогами. Промову д-ра Залізняка, дуже добре виголошену і доповнену ще й частинно німецькою мовою, зверненою до чужих гостей, приймила публика щирими оплесками, після чого оперовий співак, тенор **п. Михайло Дуда**, відспівав при фортепяновім акомпаніяменті **пані Дарії Карановичевої** низку наших пісень. Найперше **„Гетьмани"** Лисенка, а опісля Барвінського **„Тополя"**, Людкевича **„Черемоше, брате мій"** та Нижанківського **„Засумуй, трембіто"**. Милозвучний, а притім у фортах сильний тенор п. Дуди захоплював публику від пісні до пісні щораз більше, а скільки разів наш співак скінчив стільки разів зривалася справжня буря оплесків.

Далі були дві декламації, а саме: молоденької **Стельмахівної „Три шляхи"**, та **М. Гандзюка „Якби ви знали паничі"**. Даліж, як кінцева точка і мистецька вершина програми — драматична штука на чотири дії **„Тарас Бульба"**.

Ця вистава була для нашої публики правдивою несподіванкою.

Основою цієї сценічної переробки відомого роману Гоголя є — як можна собі уявити — кохання Андрія з донькою ляцького воєводи, поставлене автором в осередню точку дійства і виведене доволі драматично. І скажу зараз, що з головних осіб дійства змогли вибитись на перше місце в нашій виставі три: Андрій **(студ. М. Припхан)**, Валерія **(пані Пігуляк-Гросова)** і сам Тарас Бульба **(п. Хв. Мойса)**. Припхан захоплював своєю молодечою безпосередністю і щирістю так, що з кожного його слова вичувалось жар чистого чуття, завдяки чому саме в палкости його кохання був подих справжньої трагіки, яка місцями зворушувала і веліла зрозуміти душу цього юнака навіть у його любові до ворожої нам людини. І гідне похвали є те, як зі щирого серця, простою мовою буденщини Припхан віддавав слово своєї ролі, та проте від сцени до сцени виростав на очах публики до трагічної міри, особливож в останній дії, де й з психольоґічного боку гра Припхана була інтересна. Його партнерка, пані Ґросова як Валерія, робила своєю грою немале враження, доказуючи знову раз, як глибоко вміє вона відчути дану ролю і з яким чуттям віддати її. Тільки здається мені, що до ролі Валерії підійшла пані Гросова з надто великим укладом ліризму, який не конче гармонізує з таким жіночим типом, як донька воєводи Валерія. Ця ляшка ось на мою думку в далеко більшій мірі зрадниця, ніж Андрій, бо наш юнак є тільки жертва засліпленого кохання, сили непереможного чуття, тоді, коли Валерія все, що робить, робить у порозумінню з провідниками ляцького табору і таким чином свідомо використовує святе почування юнака для зрадливих цілей. Значить — таку постать трефаб не ліризувати, а навпаки — надати їй демонізму, такого зрештою питомого деяким жіночим типам, відомим з життя та з історії. Цього одначе в переведенні інтерпретації пані Ґросової не бачилося. Дуже добрим козацьким типом був зате п. Мойса — режисер нашої штуки, — але набудуче може звонити не забувати про те, що такий батько, як Тарас Бульба, навіть коли вбиває сина за зраду, то робить це з закривавленим серцем, і цю трагіку батьківського серця, що мусить мовчки кривавитися з болю там, де йому не вільно озиватися, глядач з гри Тараса має вичути теж. Цей плюс психольоґічного нюансу належить до постаті Бульби — і його треба навіть попри всю його запорозьку завзятість — необхідно.

А всі інші ролі були виконані добре, хоч і не скрізь із тим поглибленням, завдяки якому дана роля всилі стати постаттю-креацією. Маю тут на увазі такі ролі, як жінка Тараса **(пані М. Грехова)**, воєвода **(п. Грех)**, Остап **(студ. Б. Гавдуник)**, або жид Янкель **(студ. Е. Грос)**. Цього останнього відіграв п. Грос із великим гумором, і треба сказати, що публика просто не виходила зі сміху, дивлячись на цього Янкеля.

Полишаючи деякі недотягнення, треба сказати, що вистава як цілість зробила якнайкраще враження, як грою головних осіб, так і сценами масовими, в яких наші січовики своїм співом та своїм танцем знову раз очарували публику до ентузіязму.

Покінченож свято відспіванням мужеським хором **„Заповіту"** та національного гимну.

Позатим варто підкреслити ще й те, що цей, такий вдатний концерт улаштовала наша кольонія у зразковім обєднанню майже всіх наших тутешніх товариств.

Д-р Остап Грицай.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БОРОТЬБА З НЕМОРАЛЬНІСТЮ.

Від кількох тижнів ведеться в Ню Йорку боротьба властників бурлескових театрів з адміністраційною владою. Остання відмовляє тим театрам відновлення дозволу, мотивуючи свою відмову тим, що в тих театрах дають неморальні вистави, які підкопують мораль суспільности, як теж пособляють розвиткові ріжних на половому тлі звироднілих потягів. Багато злочинів у Ню Йорку в останніх роках поповнено якраз на половому тлі. Маючи на увазі ті факти, які також доказати, що бурлескові театри виставляють неморальні річі, департамент дозволів не дав тепер дозволу на продовжування вистав у згаданих театрах.

З приводу цього розгорілася між власниками бурлесків і дотичними властями боротьба, в яку, зовсім слушно, втрутилися також посторонні чинники, бож мораль суспільности це не приватна справа власників бурлесків, чи навіть нюйорської адміністрації, а обходить цілу суспільність.

Справа опинилась аж у стейтововій леґіслятурі, де сенатор Доніґен вніс проєкт, щоб завести при міському нюйорському уряді свого роду уряд цензора, який рішав би, котрі вистави по театрах є моральні, а котрі неморальні. Рівночасно відозвалися на цю тему голоси ріжних церковних і світських провідників. Кардинал Гейз заявився за такий проєкт. Також заявилися за представники інших церков. Та проти цього закону заявилися ріжні т. зв. вільнодумні елементи, мотивуючи свій спротив тим, що „це буде обмежувати свободу сцени".

Закон Доніґена перейшов у леґіслятурі, але коли прийшло до його підпису нюйорським ґубернатором Ліманом, то ґубернатор відкинув цей закон і його заветував. Ґубернатор станув на становищі, що цей закон дає в руки адміністрації зброю, яку вона готова в часі виконування надуживати.

Здається, що нема на світі такого закону, якого несовісна адміністрація не моглаб викручувати. Одначе люди всетаки ухвалюють закони. Тому й оправдання Лімана не промовляє зовсім до переконання. Також не промовляє до переконання арґумент, що нібито цей закон буде обмежувати свободу сцени. Цей арґумент про „свободу" дуже часто ріжні люди надуживають. Дуже часто, щоби перепачкувати якісь недозволені річі, несовісні люди апелюють до „свободи слова", чи „свободи опінії", або нераз до „демократії". В імя „свободи" або „демократії" несовісні люди дуже часто поповняють шкідливі вчинки, які розточують суспільне життя і вкінці викликують реакцію, яка знов тягне суспільність занадто в другий бік і нераз те доводить до диктатури.

В Німеччині, по війні, прийшли до влади теж „свободолюбні" елементи. „Свобода слова", „свобода друку", „свобода ділань" стояли тоді в Німеччині на першім місці. Та несовісні елементи почали відразу надуживати цю свободу й почали в її імені робити такі річі, які приносили шкоду німецькому народові. На німецьких кіосках (стоїках) почали появлятися масово ріжні журнали, які містили порнографічні картини і соромицькі оповідання; також почали родитися немов гриби по площі ріжні бурлески, в яких соромицька розперезаність, здавалося, не має границь. А по вулицях почали появлятися хмари повій, які не давали прохожим перейти вулиці. Берлін під оглядом неморальности далеко був перевищив Париж. І все це робилося в імя „свободи слова", „свободи друку й опінії", „свободи сцени".

І ось таке надужиття цеї свободи викликало велику реакцію. Появився Гітлер і його партія. Вони вказували на надужиття свободи й почали згірдливо висказуватися взагалі про свободу. Дальший вислід нам відомий. Прийшовши до влади, Гітлер посунувся задалеко в другий бік та нахоятючи розгойдану німецьку стихію залізними карбами, обмежив свободу до перебільшення. Бо так уже в світі буває, що щоб випростувати зігнену штабу, треба її нагинати в інший бік.

На світі ніде нема абсолютної свободи. Свобода людей є обмежена вже самою природою. Свобода можлива тільки в можливих границях. Хто ті границі переступає, хто ломить обмеження, наложені природою, той підкопує основи свободи й ступнево викликує сили, що здавлюють її цілковито.

Е. Л.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Звіт Комітету Помочі Жертвам Пацифікації.

Отсим подаю до відома всіх зацікавлених, що комітет допомоги потерпілим через польську пацифікацію в повіті Бібрка вже розвязався. За свого існування комітет вислав до краю на згадану ціль раз $100, а другий раз $150. Першу посилку вислав 28 грудня 1930 р., а другу 6. червня 1931 р. Потім комітет нічого не робив аж до 1936 р., тому що гроші, які були в банку, були заморожені, і не можна було їх видобути. Минулого року ми ще раз зійшлися й ухвалили, щоб ті гроші, що ще осталися, післати інвалідам у краю. Нижче підписаний виконав цю ухвалу і суму $24 вислав українським інвалідам у Львові.

Отож усіх грошей разом цей комітет вислав до краю $274. Рівночасно звертаюся до всіх тих, що забрали лісти на збірки, що коли вони зібрали які гроші на ті лісти, то хай перешлють їх на інвалідів. Це все відноситься до фінансового секретарства. Колиб хтось хотів щось ближче довідатися про секретарство рекордове, то хай звернеться до рекордового секретаря комітету. Ю. Лелюха, який має всі рекорди.

Петро Костирка,
бувший фін. секретар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БРИДЖПОРТ, ПА.

Зі „Свяченого" на Рідну Школу.

Дня 8. травня наша громада уладила спільну святочну вечерю на дохід ново-побудованої церкви, на якій іще тяжить довг. Громада робить усе, що можливе, щоб цей довг сплатити. Притім громада не забуває і за потреби рідного краю та при всякій нагоді складає жертви на його потреби.

По посвяченню вечері наш парох о. Евген Бартіш вияснив значіння такої вечері для громади, а притім спімнув за рідний край і просив не забувати за нього та помагати йому, бо вороги наступають зі всіх боків, щоб його знищити. В краю замикають нам школи, розвязують товариства, а навіть не дають змоги купити землі. Тому ми повинні добре користати з тої свободи, яку тут маємо, але також ми не повинні забувати про терпіння нашого народу в старім краю.

Гром. К. Муштук попросив гостей зложити жертви на Рідну Школу. Збіркою занялися Катерина Бичих і П. Мартинюк. Збірка принесла суму $13.45, яку вислано через Обєднання на призначену ціль. Зложили по $1: Е. Бартіш, І. Бурий, Л. Сарабун, І. Крисько, П. Ходоба; по 50 ц.: К. Муштук, М. Іваницький, Р. Лі, П. Бичик, П. Мартинюк, М. Козак, П. Паньчак; по 25 ц.: Ю. Кушнір, В. Катериник, К. Білик, С. Козак, К. Мудра, В. Козак, М. Василі, І. Бабей, В. Стельмах, М. Черенецька, М. Довгань, М. Савчин, А. Контра, К. Пацюк, Й. Шибач, М. Буката, П. Бабей, М. Вовк, М. Стельмах.

Л. С.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Гостина в Демократичнім Клюбі.

Український Демократичний Клюб у Бейон, Н. Дж., справляв 8. травня ц. р. гостину. Члени Клюбу при гарній забаві не забули також братів у старому краю; на поклик Ю. Бойкова і В. Зімковського зібрано на Рідну Школу в старім краю суму $15.50. Гроші вислано через Обєднання. Зложили: Василь Зімковський $2; по $1: С. Липа, О. Лотоцький, І. Матушевський, С. Каренко, Г. Баглай, П. Задорецький, С. Шомек, Т. Колодій, Ю. Бойко, П. Борис; по 50 ц.: Д. Павлишин, М. Росоловська, Т. Маньчак, М. Бам, М. Боднар. До цього зложив на визвольну боротьбу Йосиф Кобрин $1. Разом $15.50.

ПІТСФІЛД, МАСС.

На ріжні цілі.

Дня 11. квітня ц. р. відбулося свято Тараса Шевченка, на котрім була добровільна збірка на бойовий фонд. Збирали жертви Докія Гуска і Василь Никорчук. Зложили по $1: І. Басістий, Ірина Амбросійчук, В. Спасик (с. Юрка), О. Михайло Лисяк, Катерина Копичак, Г. Базан, Василина і Дмитро Закарадонські, О. Яремій, Н. Стефанюк (син Стефана), Ю. Спасик, Н. Савюк, С. Спасик; Г. Яремій 75 ц.; по 50 ц.: Анна Стефанюк, Параска Гургуль, П. Спасик, В. Спасик (син Т.), Настя Антонійчук, П. Шульган, Я. Харів, Настя Никорчук, В. Федоришин, Тетяна Никорчук, В. Спасик, А. Гуска, Г. Заверуха, Й. Дайбук, П. Яремій, С. Антонійчук, В. Никорчук, Н. Стефанюк Дм.; по 25 ц.; А. Муневич, Ю. Олексин, Г. Коновалець. Дрібними датками 20 ц. Разом зібрано $22.65. Також Петро Шульган зібрав на хрестинах у Миколи Соколовського на Рідну Школу від отсих по 50 ц.: П. Шульган, А. Гуска, І. Рога, Параска Горбуль; по 25 ц.: Н. Соколовський, Н. Совюк, І. Гричак; Й. Дзібук 10 ц.

Таксамо $5.35 зібрав на Рідну Школу Петро Шульган ще минулого року на парафіяльній вечері, але ці гроші були затримані аж до цього часу. Разом заслано до Обєднання $30.85. З того $22.85 на бойовий фонд і $8.20 на Рідну Школу.

О. Я.

НАДХОДИТЬ НЮЙОРСЬКА ВИСТАВА.

Предсідник виставової корпорації, що займається влаштуванням світової вистави в 1939 році в Ню Йорку, Ґровер Ґвейлен, повернувся зі своєї поїздки до Европи, в часі якої він старався з одного боку робити рекляму для цеї вистави, а з другого — вплинути на уряди европейських держав, щоб вони взяли офіційну участь у тій виставі.

У розмові з журналістами Ґровер Ґвейлен заявив, що нюйорська вистава матиме великий успіх. На основі своїх розмов з представниками урядів він запевняв, що в найближчих кількох місяцях 59 ріжних народів зголосять своє офіційне приступлення до вистави. Крім того він говорив, що в Европі є слідне велике зацікавлення тою виставою і багато корабельних компаній уже тепер приготовляють ріжні прогулькові поїздки до Ню Йорку за зниженими цінами. Деякі кораблі будуть підїздити близько до площі вистави в Флошинг Бей і там будуть служити прогульковцям за готелі. Прогульковці, що куплять корабельні карти, будуть мати заощаджений гріш на готелі в Ню Йорку, бо могтимуть уподовж певного часу ночувати на кораблях у своїх кабінах і також там харчуватися. Супроти цього кошти подорожі будуть дуже малі і приступні для широкого загалу.

Багато людей в Европі будуть користати з цього й при тій нагоді будуть відвідувати своїх кревняків в Америці. Візи на той час до Америки будуть також дуже улекшені. Ґровер Ґвейлен висказав гадку, що цею виставою можна буде започаткувати европейську туристику до Америки. Так, як дотепер звикли виїздити з Америки туристи до Европи, щоб там побачити світ, так тепер европейці почнуть приїздити до Америки, щоб звидіти тутешні порядки. Очевидно, хоч Европа має багато таких цінностей, що їх нема в Америці, то з другого боку Америка має також багато таких річей, що їх годі побачити в Европі. Фактично в Европі є велике зацікавлення Америкою і багато людей мріють побачити цю дивну країну; але дотепер стояли тому на перешкоді великі видатки і візові труднощі. Туристичні прогульки до Америки, по значно знижених цінах, поможуть тепер ці перешкоди поборювати.

ЩО ТАКЕ ПЛАҐІЯТ.

Один український часопис приніс сірчану статтю про автора одної книжки, де є в цілім перекладені місця з чужого автора. Цитатами вказував наявний пляґіят.

Рішити, чи автор допустився пляґіяту, не завсігди легко. Ясно, що коли у книжці, яка виступає як оригінальний твір, є забагато чужого тексту без вказівки, що він запозичений — книжка пахне пляґіятом. Та часто пляґіят зводиться до того, що автор узяв тему й матеріяли, та інакше обробив їх, хоч саме ця тема і матерія надають творові вартість. Коли автор позичає від інших теми та ідеї, але перетворює їх так, що джерело, яким користувався, сходить на другий плян поруч його праці та таланту, тоді пляґіят має зовсім інше значіння. У великих письменників тема та матеріяли не грають ролі, у малих є вони всім. Як у всіх випадках, коли маємо рішити про факт, що хтось покористувався чужою власністю, мусимо спершу відповісти собі на питання: хто це зробив і навіщо?

Кілька років тому один молодець, який не міг добитись того, щоб бодай один його фейлетон дістався на сторінки „Діла", прислав одне оповідання. Це оповідання помістив редактор негайно під прізвищем молодця. Тиждень пізніше редактор випадково відкрив, що це був майже дослівний переклад чужинної новелі, тільки з українськими іменами. Коли він спитав пляґіятора: як міг він це зробити? — молодець відповів, що хотів перевірити, чи редактор справді розуміється на тім, які новелі добрі, а які злі.

Кілька років тому д-р Андрій Чайковський відкрив був на сторінках „Діла", що один наш видавець видрукував переклад відомої польської повісти для молоді Лозінського „Око пророка" під зміненим заголовком і псевдонімом як оригінальну річ. Від того часу цей видавець під всевідомим Арамиса став офіціяльним критиком „Нової Зорі", де постійно вчить інших, що таке мораль.

Книжок у світі є вже так багато, що кожної хвилини кожний може легко переробити твір з чужої мови і нелегко його земляки можуть ствердити таку „позичку". Чи могли ми нпр. нині перевірити рідного автора, що, знаючи мову норвезьку або португальську, шукав би собі у творах, писаних цими мовами, тем або навіть цілих текстів?

Зате досвід учить, що припадок грає величезну ролю і раніше чи пізніше злодійство виходить наверх. Уже нині наші земляки розкинені по всьому світі; деякі з них знають навіть такі далекі мови як японська та китайська.

У світі появляються невпинно тисячі пляґіятів, бо злодійства у світі не меншають а зростають. Літературна критика цікавиться пляґіятом тільки тоді, коли має перед собою твір талановитого письменника. В усіх інших випадках пляґіят зводиться до конфлікту приватних осіб поза літературою. Найчастіше йде про матеріяльні справи: чи на використанні чужій праці не хоче хтось зробити інтересу легким коштом. — („Діло").

Ґеоґрафія.

— Чи ваш син іще в Америці?

— Ні, уявіть собі, пане, що він замандрував аж до Китаю!

— Так, а це в Китаю він тепер є?

— Останню вістку я дістав від нього із Сінґ-Сінґ.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

ОТСИМ АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ" ПОВІДОМЛЯЄ УСІХ ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬ У „СВОБОДІ" РІЖНІ СВОЇ ІМПРЕЗИ, ЩО „СВОБОДА" НЕ МОЖЕ ПОМІЩУВАТИ В ОГОЛОШЕННЯХ НІЯКОЇ ЗГАДКИ ПРО ЯКІНЕБУДЬ „ВИГРАВКИ", БО ЦЕ ПРОТИЗАКОННЄ.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ".

ХТО СТУДІЮЄ В ПОДЄБРАДСЬКОМУ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКОМУ ІНСТИТУТІ

(Характеристика студентства).

Недавно закінчено звіт про стан студентства УТГІ на початок 1937 р. Цей звіт дає цікаву характеристику студентства за ріжними ознаками, а саме: за віковими ґрупами, професійним складом, місцем походження, країнами перебування, освітним цензом, релігійною приналежністю і т. п. Статистика охоплює всіх студентів та курсантів, що вступили до Інституту за цілий час його існування від 1932 р. аж до 1 січня 1937 р., а саме 749 осіб. Деякі з цих осіб студіюють одночасно по дві й більше самостійних ділянок УТГІ, а тому вписів зроблено всього 993.

З числа 749 осіб були записані 1) у високошкільних ділянках Інституту (Економічно-Кооперативний Відділ, Висока Школа політичних Наук, Курси Громадської Агрономії) 226 осіб; 2) на курсах Українознавства 153 особи; 3) на інших фахових та загально-освітніх курсах 370 осіб. Наведені нижче процентові відношення стосуються до цих абсолютних даних.

Віковий склад студентства **(в часі вступу до Інституту) показує,** що з загального числа **749 студентів** та курсантів **особи від** 17 до 20 років **складають** 13%, у віці від 21 **до** 25 років (найбільше) 34.2%. **Досить** велика також **ґрупа віком від** 26 до 30 років — 21.5%. **Особи від** 31 до 35 **літ складають** 15.7%. Решта **старшого віку,** від 36 до 45, 12.9% і **більше** 45 літ 2.7%.

За професійним складом **студентство** Інституту **належить у переважаючій** більшості до **категорії людей, які мають якесь заняття і є заробітково чинними. Їх є 81.6%. Молодь,** що перебуває на **утриманні** батьків та безробітні **складають** усього 18.4%. **Серед студентства зустрічаються особи найріжнородніших професій:** кооперативні діячі й **службовці,** урядовці приватних підприємств та державних установ, середньо-шкільні професори й народні вчителі, самостійні підприємці та реміcники, промислові робітники, хлібороби і хліборобські робітники, студенти середніх та високих шкіл, інжиніри, техніки, правники, лікарі, духовні особи, письменники, журналісти та мистці. Треба проте підкреслити, що професійна приналежність багатьох осіб не показує точно їхнього освітнього рівня, бо функції навіть фізичних робітників часто виконують особи й з середньою, а навіть високою освітою.

Але окремі професійні ґрупи на деяких відділах і курсах Інституту є, так мовити, панівними. У високошкільних ділянках переважають такі ґрупи: кооперативні працьовники, приватні урядовці, інжинири, техніки та педагоги. Ці ґрупи серед високошкільного студентства УТГІ складають разом 57.1%. Студіююча молодь та особи без сталого заняття в числі високошкільних студентів Інституту займають 22.9%, хліборобиж та промислові робітники й ремісники 14.2%. Всі інші ґрупи 5.8%.

На курсах українознавства на першім місці стоять народні вчителі (в більшості з Канади) — 22.6%, на другім — особи без професії та студіююча молодь — 20.2%, на третім — ремісники та промислові робітники — 17.6%, на четвертім — хлібороби та хліборобські робітники — 13.4%. Всі інші професії, що студіюють українознавство, є в меншій скількості: від 1% до 9%.

Зовсім інша картина на короткотермінових фахових та загально-освітніх курсах. Тут переважають хлібороби та хліборобські робітники, ремісники та промислові робітники. Вони складають майже 50% числа всіх курсантів згаданих курсів. Кооператорів, урядовців, інжинірів, техніків та педагогів є серед курсантів цеї катеґорії лише 26.9%. В цій освітній ділянці Інституту також у відносно меншій мірі бере участь студіююча молодь та особи без сталого заняття всього 14%. На всі інші ґрупи припадає 9.7%.

Попередня освіта, з якою студенти й курсанти приходять на студії до Інституту, є ріжного рівня. У студенти восокошкільних ділянок приймається лише особи з середньою й вищою освітою. Особи з неповною середньою освітою зараховується до категорії курсантів. Їх усього 27.9%.

На курсах українознавства студіюють з великим захопленням майже в однаковій мірі як особи, що мають нижчу та незакінчену середню освіту (52.3%), так і ті, що мають повну середню, незакінчену високу та високу освіту (47.7%).

На фахових та загально-освітніх курсах, навпаки, переважають особи з нижчою та незакінченою середньою освітою — разом 71.7%. Решта 28.3% курсантів на фахових курсах має повну середню, незакінчену високу або високу освіту.

Щодо релігії, студентство поділяється так: греко-католиків 56.7%, православних 28.2%, релігія невідома 15.1%.

За місцем народження студенти УТГІ, незалежно від того, в яких тепер вони країнах перебувають (за океаном чи в Европі), в подавляючій більшості походять з захініх частин українських земель — 85.8%, з Великої України 11.2%, народжених поза українськими землями 3%.

Щодо місця перебування, то все студентство УТГІ можна поділити на дві великі ґрупи: ті, що перебувають на українських землях, і ті, що перебувають стало поза межами рідних земель. З числа 749 осіб на всіх частинах Західніх Українських Земель перебуває 75.3%. Поза межами цих земель 24.7%. Вони живуть у 19 країнах. З того 11.6% в Европі і 12.7% в Канаді та обох Америках. В азійських країнах лише 0.4%.

Вписи на студії до Інституту за чвертями року, на підставі пересічних даних за чотирьохлітній період, відбувалися такі: найбільше вступає в першій чверті шкільного року, від жовтня до кінця грудня, 33.6% з річної скількости; в другій чверті, від січня до кінця березня, 31.5%, в третій чверті, від квітня до кінця червня, 15.9% і в четвертій чверті, від липня до кінця вересня 19%. Новий контингент студентства приплиavає до Інституту впродовж цілого року, але всетаки, як показують повищі цифри, осіння і зимова пора вважається студентською масою за найбільш сприятливу для вступу на студії.

При кінці не зайвим буде зазначити також числове відношення між мужчинами і жінками серед студентства Інституту. На 1-го січня 1937 року числилося 706 мужчин і 43 жінки, тобто жіноцтво заступлене серед студентства УТГІ лише в скількості 5.7%. Майже половина жінок, записаних в Інституті, студіює українознавство, що складає 13.7% усіх студентів курсів українознавства. Серед студентства високошкільних ділянок жінок є 1.7%, а серед курсантів фахових та загально-освітніх курсів 2.1%.

Дивне.

— Чи ти відніс лист до пана директора Корлюбудського? — питається батько свого синка.

— Так, та я гадаю, що він його не перечитає.

— Чомуж би ні?

— Бо він сліпий.

— Що ти плетеш?! Директор Корлюбудський сліпий?

— Так, бо як я прийшов, то він мене двічі питався, де моя шапка, а яж мав її на голові!

———o———

Студент вечором вернувся до своєї кімнати і бачить на столику китичку цвітів. Не може здогадатися, хто це йому прислав. Питається господині:

— Чи пані не знають, хто це мені приніс ці цвіти?

— Ніхто, — всміхається господиня.

— То може від пані?

— Так.

— А з якої нагоди?

— Я хотіла лише пригадати так вам, що нині минає квартал від часу, як ви останній раз заплатили за станцію.

З ІСТОРІЇ САМОЦВІТІВ.

Вже в старину вживали мінералія, та не для влекшення життєвої боротьби, лише для втіхи та прикраси жінок. Це головна мета шляхотних і півшляхотних каменів. Та не був це діямант, ні ні найдорощий самоцвіт, лише ріжні породи кременя— аметист, карнеоль, хальчедон — які разом із туркісом, маляхітом і обсідіяном та іншими знайшли в гробі Тутанкамона з часів 18 династії, себто з около 1800 року перед Христом. З таких шляхотних каменів уже старинні вавилонці й асирийці робили печатки і цей звичай приняли й інші народи у старинних часах, головно після переможного военного походу Олександра Великого на Схід. Найбільше дороцінних каменів привозили з Індії до Греції та Риму. З Індії наприклад походять усі діяманти, відомі від старинних часів аж до початків 19 століття, коли вперше знайшли їх також у Бразилії (1725 року). Старинні греки і римляни були мистцями в техніці виробів із дорогоцінних каменів. Діямант знали щоправда вже і в старинних часах, одначе його краса вповні з а я с н і л а щойно тоді, як діямант стали шліфувати. Перший став шліфувати діяманти голяндець Людвик ван Беркем в Антверпені в 1476 році, одначе винахід найгарнішої форми шліфованого діяманта-брилянта приписують кардиналові Мазаренові (коло половини 17 століття). До індійських діямантів, із яких найславніші головно російський Орлов, французький Реґент, анґлійський Коґінор і австрійський Фльорентін та бразилійських, із яких найславніший „Зоря Півдня” знайдений 1853 року, долучується в 19 столітті ряд нових діямантів, знайдених в Австралії, головнож в Африці, яка в продукції діямантів сьогодні займає перше місце. В останніх часах діямант став неоціненою поміччю у вертничній техніці, де осаджений на короні вертничного сверла помагає продіставатися до чимраз глибших верств землі при пошукуванні золота або нафти чи інших с и р і в ц і в. Популярністю втішилися гарно забарвлені породи кременя вже давно у старинних часах, хоч це були лише півшляхотні камені. Аметист приємної фіялкової барви приходить нині до торговлі головно з Бразилії (Ріо Гранде до Суль) і з Уруґваю. Безбарвний кремінь, кришталь, пригадує діямант, одначе йому не дорівнює ні твердістю ні блеском ні коліровим вогнем—тому наприклад **м а р м а р о с ь к і діяманти (як н а з и в а ю т ь безбарвний кремінь із закарпатської України)** мають лише малу ціну. До мистецьких праць (різьблення) уживається передівсім хальцедону, якого невиразно сіру чи буру барву скріплюють так, що запускають відповідною фарбою. Оникс це поправді ахат, у якому сходяться верстви молочно-білі з чорними. Такі протилежні барви осягають майже все штучно, так, що даний дорогоцінний камінь запускають розтопленим цукром або медом. Голіотроп це зелено забарвлений хальцедон із червоними плямами. Походить головно з Індії. Химерна мода та конкуренція, головно австралійська та мексиканська, спричинили упадок словянських копалень.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (27)

Спинившися перед Тарзаном, розюшений бик почав тупцювати ногами й погрожувати рогами. Але Тарзана це ні трошки не лякало. Довкруги товпа з подивом дивилася на Тарзана. Ця товпа вже нераз бачила боротьбу людини з биком. Одначе людина кожний раз мала якусь зброю. Тепер відважно стояв перед биком тореадор без плахти і без меча.

По кількох секундах бик рванувся наперед до Тарзана. Тарзан легко відскочив на бік й пропустив бика попри себе. Він зробив це з такою зручністю, що приявні з зачудування тільки охнули. Після цього бик кілька разів повторяв атаку, та кожний раз без успіху. Видно було, що цілковитим паном ситуації є Тарзан. Але тепер Тарзан рішився на протиатаку.

Коли розюшений бик проскочив повз нього, Тарзан зручно обернувся і схопив його за роги. Бик рванувся, напружив карк, але без успіху. Його роги були в руках могутнього силача, який впродовж свого довгого життя в нетрах розвинув неймовірно сильні мязи. Бик почав попадати в жах і почав голосно ричати, випорскувати з рота шматки піни.

Люди з захопленням і вдоволенням приглядалися тій боротьбі. Тільки кількох глядачів не вдоволяло це. Були це спільники Раґляна. Один з них бурчав: „Алеж він сильний! Сеньор Раґлян дав нам розгризти твердий горіх, друже. Та я гадаю, що ми всетаки дамо собі з ним раду”. З тими словами він злобно усміхнувсь і поправив свій пояс з кинджалом.